

חלמיש

כתב ידיעות אחרונות נראה בסרכו התמונה. הוא הסתכן לשם בעת שראש ממשלת לבנון סעיב סלאם הגיע. הלבנוני נראה בתמונה לוחץ יד עם פקיד יוגוסלאבי בכיר, כשצידו עומד נשיאה של יוגוסלביה, המארסאל סיסו.

גם הפעם מיהר לענות בלי להסס: "הרוב ישלוט. יהיו בחירות ומנדטים, והרוב יר" כיב את הממשלה."
ומה חושב עבד-קדוס על ערביי ישראל? הוא לא אומר שהם בוגדים. הוא גם לא דרש שיעזבו את הארץ כמו שתובעים רוב הערבים שפגשתי בבגדד, כולל שר התע" מולה התוניסי מוחמד אל-מסמודי.
בחיכוח בניו לבין עתונאי לבנוני על ערביי ישראל, נכח גם עבד אל-קדוס. הלבנוני, שהוא קרוב משפחתי של ראש ממשלת לבנון סאיב סלאם, תבע שערביי ישראל יעזבו את מולדתם. הוא אפילו הציע

ברר לי שהפתרון של הבעיה הערבית-ישראלית, כפי שרואה אותו בהא אל-דין, יהיה פרי של תהליך מדיני מסויים. על תהליך זה ישפיעו כוחות המפלגות בכנסת. אחמד ישב אותה שעה לבדו. הוא הומיני לשתב. שאלתי מה דעתו על נאום עבד אל-נאצר, בו אמר כי ישראל חייבת לקבל את החלטות או"ם משנת 1947. אחמד השיב שהכנה ברורה. "אבל האם פירוש הדבר שארצות ערב יכירו או בישראל וזה יהיה הפתרון הסופי?" שאלתי. אחמד ענה: "לא". והוסיף: "איראפטר לדעת מה יהיה הפתרון. אך ברור שהוא מוכרח לבוא."

שגב

כתב מעריב הסתכן לקרבתו של נשיא דע"ם, עבד אל-נאצר, בהעמדתו פנים של צלם עיתונות (קיצוני מיסין). התחכמות אלה הן שהניעו את אנשי הבחון הערביים להביא לידי ביסול זמני של תעודות העיתונאים של הכתבים הישראלים.

בחזק החדש, במטרה לנצל אותי. במלים אחרות: יתפרש הדבר כאופורטוניזם. פשוט: ישראל איחרה את הרכבת ושמה את כל קלפיה על המערב ובעיקר על החלק דאימ-פריאליסטי שבו."
הוא דיבר לאט ובשקט. פתאום — כאילו הרגיש שתשובתו תזיק לרעיון שהוא דיגל בו — אמר: "אך בכל אופן צעד כזה יהיה התחלת התהליך שיביא בסוף לפתרון". כאן התערב שגב: "אבל מדיניות ערב מאיימות תמיד להרוס אותנו". אחמד חייך בלעג: "אבל ארצות ערב לא תירגמו אף פעם את האיזמים האלה לשפת

שלום ודריקוד במן

הצהרה מדינית, אמר לבסוף, והסתלק. נפגשנו עם אל-מסמודי פעם שניה. הגשתי לו חוברת של הוועד הישראלי למען אנג'יה החופשית. הוא קיבל אותה ורצה לזוז מיד, אך עצרתי בעדו בשאלה שהפתיעה אותו: "מה דעתך אם ערביי ישראלי ירצה לבקר בבירות?"
הוא הופתע וגשאר במקומו. בדרכון ישראלי? שאל בתמהון.
"גניח ברשיון מיוחד", עניתי.
הוא שתק כמה רגעים ואמר: "אני אבי רר ואתן לך תשובה". רציתי להבטיח עוד פגישה איתו ושאלתי: "מחר?"
"אינשאללה (אם ירצה השם)", ענה והלך. למחרת היום ניגשתי אליו עם שאבי. הוא דיבר אף פעם עתונאי תוניסי. הפעם הרגשתי שהוא מדבר אלי בצורה עדינה יותר. שאלתי אותו בקשר לנסיעה לביורטה והוא ענה שהוא בירר ושאני צריך לפנות לשגרירות תוניס ברומא. (כמובן שלא פניתי). שאלתי על דעתו על הוועד הישראלי למען אנג'יה החופשית. "האם משרד החוץ לא תומך בזה?" שאל. אמרתי: "לא". "זה צעד טוב. תצליח!" ענה בקיצור. הזמנתי אותו לשתות קפה בבר של מרכז העתונות. הופתעתי כאשר קיבל את ההזמנה. אך כשהגענו לשם הוא הזמין לימונדה קרה. הבנתי שהוא סידר אותי. את הנהיג מונדה הוא יכול לשתות מהר ויעזוב אותי תקוע עם הקפה החם שהזמנתי. וכך היה. פרט מעניין התגלה לי בפגישה זו עם אל-מסמודי. הוא הציג אותי בפני העתונאי התוניסי, שהיה בלחיתו. העתונאי גם ביקש שהערבים בישראל יעברו לארצות ערב. עניתי לו אותה תשובה שהשבתי לאל-מסמודי בפגישה הראשונה. כשהתחיל ה' עתונאי להתחכם אתי הופתעתי לשמוע את מסמודי תומך ואומר: "ראשית צודק. הער"בים צריכים להישאר שם".

שאלתי: "על-ידי מלחמה?"
"לא", ענה.
"ובכן — איך יבוא הפתרון?" שאלתי. אחמד זקף את קומתו כאדם המתכחך ו'ר מר משהו רציני וחשוב. "הפתרון יבוא רק כתוצאה של תהליך ארוך. יש צעדים ש' צריכים לבוא לפני שנחשוב על צורת ה' פתרון. צעדים אלה יקבעו את מהותו". כאן הגיע שגב. הוא הסתכל ולא ראה כיסא פנוי. הוא התרחק, חזר כעבור רגע עם כסא בידיו. מבלי לבקש רשות, התיישב כאדם המייצג כוח עליון המקנה לו זכות לשבת עם אחרים מבלי לשאול את דעתם.

ביצוע. היתה לי הרגשה שמדבריו מסתמן לעצם לאיזמים כאלה ורחמנות על אנשים, כמו שגב, שלא הגיעו למסקנה שהוא עצמו הגיע אליה.
שגב לא נכנע. הוא אמר: "אבל אתם מקבלים נשק וגם אוחזו צריכים להשיג נשק. אם נלך נגד צדדת, מי יתן לנו נשק?" אחמד מיהר לענות: "מתי התחלנו לקנות נשק בצורה רצינית? רק בשנת 1954, עקב ההתקפה הישראלית על עזה. לפני זה לא קנינו נשק ולא היה מירוח זיון במזרח ה' תיכון. והאם היתה אז עמדתה של ישראל אחרת?" הוא לא חיכה לתשובה משגב

עומק המזשבה של אחמד לא היה חדש לגבי. מתוך מאמריו, הכרתי בו אדם הוגה ואובייקטיבי. הוא היה הראשון שמחח כ' קורה על עתוני ארצות ערב בעת משפטו של איכמן. תחת הכותרת "איכמן כ'שע", כתב בהא אל-דין באזכור אליו שמדעים הדבר, שרבים שוכחים בכונה כי איכמן הינו פושע מלחמה ועוזרו של הפושע ה' גדול ביותר בכל ההיסטוריה האנושית. מאמריו עורר סופרים אחרים. לוטפי אל-כילי, פרופסור באוניברסיטת קהיר, ה' טרף אליו. במאמר גדול שפרסם באל' אחרו, קבע אל-כילי אותם הדברים שקבע בהא אל-דין. גם עתונאים אחרים הצטרפו למסע.

„בישראל אני נאצריסט ומסית לאומי—

ובעיני הערבים אני סוכן ומרגל ציוני!"

וקבע: "לא. גם כאשר לא קנינו נשק, התיצבה ישראל עם כוחות האימפריאליזם". שגב השתתק. עתונאי מצרי התקרב אלינו ולחש משהו לאחמד. אחמד ביקש סליחה באמרו: "אני חייב ללכת. יש לי פגישה". הוא לחץ ידי כולנו והלך בדרכו.

הישר שרא דע

תור ערבי ישראלי חיכתה לי הפ' תעה הגדולה אצל שר ערבי: היה זה מוחמד אל-מסמודי, שר התעמולה והאינ' פורמציה של תוניס. לשר האינפורמציה לא היתה אינפורמציה כלשהי על ערבים בישראל. הוא לא האמין שבישראל יש ערבים. "האם יש ערבים יהודיים?" שאל בחשדנות.

שאלתי עוררה בנפשי כאב יותר מצחוק. בישראל התמלא כל ערבי דאגה כאשר התקיפה צרפת את ביורטה ואילו השר התוניסי לא ידע על קיומנו.
אחר ויכוח של כמה רגעים, ידע אל-מסמודי "מאיפה באו הערבים לישראל". לידנו עמדו, אותה שעה, פואד שאבי ויש' ראל ניומן, כתב זר בפאריס. "אני מדבר איתכם רק מפני שאתם ערבים", אמר אל-

אחרי שהתיישב הציג את עצמי באמרו "שגב" ולא יותר. הוא הושיט את ידו לי ואחמד וזה נתן את ידו.
לא הרגשתי נוח. השתתי שאחמד יחשוב שאני צדתי אותו והכנתי לו מארב. בשיח' תי הראשונה אתו אמר לי שכתב שני מאמרים, בהם הוכיח אותי וציטט את מאמר' רי "בגלל זה איני מתנגד לדבר איתך", אמר. שקט ירד על כולנו. גם פואד שאבי וגם אחמד לא נראו מרוצים מהצורה בה הצ' רף שגב אלינו. אך לא היתה ברידה. הורנו לשיחתנו. שאלתי אותו: "דיברת על תהליך מסויים. גניח שישראל היתה משנה עכשיו את מדיניות' החוץ שלה ותומכת במדיניות' אסיה ואפריקה הלוחמות נגד האימפריאליזם. האם זה היה משפיע על השקפת מדינות ערב כלפי ישראל?"

אחמד שתק לרגע והצית סיגריה. "עכ' שיו? לא! המאבק של עמי אסיה ואפריקה נגד האימפריאליזם החזק וישראל עמדה לצידו נגד החלש. עכשיו המטב השתנה. האימפריאליזם נכנע. מדינות אסיה ואפריקה הן החזקות והאימפריאליזם הוא החלש. גניח שישראל היתה משנה עכשיו את עמדתה ותומכת בעמי אסיה ואפריקה. הדבר היה מתפרש שהיא תומכת עכשיו